

Haparanda stads idrottsprogram.

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Innehåll

Inledning.....	4
Ett nationellt perspektiv	5
Vad ska vi fokusera på?	6
Idrottsmiljöer och anläggningar.....	7
Ett aktivt friluftsliv.....	8
Idrott i föreningsliv	9
Upplevelser, samverkan och evenemang.....	10
En aktiv skoltid	11
Genomförande	12

Inledning

Säg "idrott" och människor kommer att tänka på olika saker. För många är ordet starkt kopplat till idrottsrörelsen och tävling, för somliga är idrott lika med fysisk aktivitet som utförs spontant. För andra är idrott endast ett skolämne eller underhållning.

Oavsett vilken relation som finns till idrott kan alla enas om att det handlar om fysisk rörelse och aktivitet. Det finns stor enighet bakom påståendet att fysisk aktivitet är viktigt för människors fysiska hälsa. Andra positiva effekter av fysisk aktivitet kan vara ökad livskvalitet, gemenskap, inkludering och inte minst; det är roligt!

I en tid då den vardagliga fysiska aktiviteten är låg är det särskilt viktigt att värna idrottandets förutsättningar i kommunen. Detta idrottspolitiska program definierar idrott som "fysisk aktivitet" i olika former. Det innebär att idrott i organiserad form genom föreningslivet, spontanidrott, skolidrott och friluftsliv, samtliga inkluderas i programmet.

Den breda definitionen av idrott möjliggör ett brett angreppsområde som inkluderar flera aspekter av fysisk aktivitet och därmed påverkar många invånares möjlighet till fysisk aktivitet.

Syfte

Idrott och friluftsliv är en angelägenhet för alla som bor och verkar i Haparanda kommun. Syftet med detta program är därför att presentera en tydlig inriktning som blir vägledande och styrande för alla kommunala verksamheter.

Vad ska det resultera i?

Alla förvaltningar, nämnder och bolag i Haparanda kommun har ett gemensamt ansvar att skapa förutsättningar för att kommunens medborgare ska få möjlighet att utöva och ta del av idrott och friluftsliv genom hela livet. Idrottsprogrammet ska vara en tydlig vägvisare framåt i detta arbete.

Begreppen idrott och friluftsliv

Idrott - fysisk aktivitet som vi utför för att ha roligt, må bra och prestera mera. Idrott består av träning och lek, tävling och uppvisning. Idrott är organiserad eller icke-organiserad fysisk aktivitet som vi ägnar oss åt för att förbättra vår fysiska och psykiska kondition, utveckla sociala relationer eller nå tävlingsresultat på olika nivåer.

Friluftsliv - Vad friluftsliv är och vad det omfattar varierar och väcker olika associationer för olika människor. I naturmötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värde på olika sätt, för olika människor. I programmet utgår vi från definitionen: "Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling." Allemansrätten är en viktig förutsättning för friluftsliv. Den stödjer möjligheterna och tydliggör skyldigheterna för människors vistelse i naturen.

Ett nationellt perspektiv

Nationella idrottspolitiska mål

De nationella idrottspolitiska målen beslutades av riksdagen 2009. Målen ska styra den statliga idrottspolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och regioner. Målen för den nationella idrottspolitiken är att statsbidraget ska ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa samt att stödja en fri och självständig idrottsrörelse. Riksdagen beslutade också att statsbidraget till barn- och ungdomsidrott ska lämnas till verksamheter som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Idrottsprogrammet för Haparanda kommun lutar sig mot de nationella idrottspolitiska målen.

Fysisk inaktivitet

Barn och unga är idag mer stillasittanden än tidigare generationer. Aktivitetsnivån avtar med stigande ålder, vilket på sikt innebär flera hälsorisker, både fysiska och psykiska. Studier och undersökningar visar att flickor är mer fysiskt inaktiva än pojkar. Endast var tionde 15-årig flicka är fysiskt aktiv en timme om dagen enligt rekommendationerna. Flickor med utländsk bakgrund är i högre utsträckning mer inaktiva jämfört med de med svensk bakgrund. Barn som kommer från hem med sämre ekonomisk standard idrottar/motionerar i mindre utsträckning än de som kommer från hem med god ekonomisk standard. Den ökande hälsoklyftan är en av vår tids stora samhällsutmaningar.

Tiderna förändras - nya sätt att vara aktiv

Vi blir mindre och mindre benägna att följa traditionella ramar och förväntningar. Istället finns det en ökad vilja att kunna göra saker på sitt eget sätt och på sina egna villkor. Vi vill ha, och kräver, ökade möjligheter att kunna styra över vår egen tillvaro. Detta märks också på hur vi väljer att vara aktiva. I allt högre grad eftersöker vi flexibla och personanpassade former för idrott och fysisk aktivitet. Det svenska och unika föreningslivet, med alla mervärden som det medför, sysselsätter fortfarande väldigt många människor men trenden är att fler slutar i allt lägre ålder för att istället välja andra sätt att motionera. Vi ser en vikande trend för engagemang i föreningslivet, istället väljer många människor att aktivera sig utanför idrottsrörelsen. Förutom att träna på gym har motions- och konditionsaktiviteter som löpning, skidåkning och cykling blivit alltmer populära. Den ökade digitaliseringen är en annan samhällsutveckling som i allra högsta grad påverkar sätten vi rör oss på. Utvecklingen av E-sport (elektronisk sport) och nya digitala verktyg påverkar inte bara hur vi utövar idrott utan också vad som är idrott. Tillsammans måste vi lyfta blicken och hänga med i dessa snabba förändringsprocesser. Att få fler i rörelse är en angelägenhet för hela samhället och nödvändigt för att främja en positiv trend med en ökad fysisk aktivitet, minskat stillasittande och en bättre hälsa i befolkningen.

Vad ska vi fokusera på?

I Haparanda strävar vi efter att så många som möjligt av kommunens medborgare ska kunna ta del av idrottslivet – utan begränsande faktorer. Det ska finnas nära till hands för alla. Att **bredda deltagandet** i och **öka intresset** av idrott, friluftsliv och motion är en huvuduppgift. Med detta som utgångspunkt inriktar sig programmet på följande fem fokusområden:

- Idrottsmiljöer och anläggningar, där vi lyfter upp betydelsen av miljöer och anläggningar som främjar idrott, fysisk aktivitet och naturupplevelser.
- Ett aktivt friluftsliv, där friluftslivets roll för upplevelser och hälsa lyfts fram.
- Idrott i föreningsliv, där förutsättningarna för att verka som förening i Haparanda är i fokus.
- Upplevelser, samverkan och evenemang, där positiva idrottsupplevelser sätts i relation till rörelse och folkhälsa.
- En aktiv skoltid, där skolans roll i i arbetet med att få barn och unga att idrotta och röra på sig lyfts fram.

Fokusområde:

Idrottsmiljöer och anläggningar

Möjligheten till idrottsutövning och en aktiv fritid gör kommunen attraktiv att bo i. Attraktiva livsmiljöer är ofta synonymt med omgivningar och anläggningar som möjliggör idrott, fysisk aktivitet och friluftsliv.

Anläggningar som möjliggör

I Haparanda kommun ska det finnas idrottsanläggningar som motsvarar invånarnas behov. Det ska både finnas anläggningar för spontanidrott och anläggningar anpassade för organiserad idrott. Anläggningarna ska vara optimalt nyttjade samt tillgängliga och öppna under de tider då det finns efterfrågan. För att lokalerna ska utnyttjas optimalt ska de vara lättillgängliga i bokningssystemet men även i fysisk bemärkelse. Det är viktigt att anläggningarna utformas så att alla känner sig välkomna och att utformningen stimulerar breda målgrupper till fysisk aktivitet.

Haparanda ska erbjuda ett varierat utbud av ytor för spontan- och egenorganiserad aktivitet för att stimulera möjligheten att motionera på egen hand. Dessa ytor ska vara tillgängliga och avgiftsfria att besöka samt utformade för att attrahera olika målgrupper utifrån ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Dessa ytor ska stimulera till möten mellan människor i olika åldrar och bakgrunder. Ytorna ska vara flexibla, trygga och gestaltade för att inspirera.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Tillhandahålla säkra, tillgängliga och jämställda anläggningar.
- Optimera nyttjandet av kommunens anläggningar.
- Offentliga miljöer inspirerar till icke organiserad och spontan idrott.
- Fokusera infrastrukturens utveckling i utpekade noder.
- Regelbundet följa upp nyckeltal gällande idrottsmiljöer och anläggningsbestånd.

Fokusområde:

Ett aktivt friluftsliv

Att vistas i naturen är bra både för den fysiska och psykiska hälsan. God tillgång till attraktiva grönområden ger förutsättningar för människor att leva ett aktivt liv, vilket är värdefullt både för den enskilda individen och för samhället i stort. Naturen är särskilt viktig eftersom den är konstadsfri att vistas i.

I Haparanda finns ett varierat landskap som skapar möjligheter till friluftsliv året runt, såväl på fastlandet som i skärgården, vilket gör att personer med olika intressen och åldrar kan utföra friluftaktiviteter. Här finns naturområden med skid- och motionsspår samt andra friluftsanläggningar som lämpar sig för skidåkning, löpning, frisbeegolf och mycket annat. Det finns också vatten som passar för både bad och fiske men också för vattenaktiviteter som paddling och segling.

Tillgängliggöra naturen

Att tillgängliggöra naturen så att den kan nyttjas av olika målgrupper är särskilt viktigt. Friluftsutövarna blir allt fler och högre krav ställs på infrastruktur i form av till exempel vandrings- och skoterleder, bryggor och allmänna friluftsanordningar. Kommunen behöver därför vara lyhörd och ha en beredskap för att kunna möta ett friluftsliv som kan komma att förändras. De kommunala tillrättalagda anläggningarna ska vara av god status och sträva efter att vara användbara och tillgängliga. En annan viktig aspekt är information. Det kan handla om att utveckla information på digitala plattformar eller göra information lättillgänglig och möjlig att dela med andra. Samtidigt är det fortsatt viktigt med information i fysiskt format, till exempel genom skyltning.

Haparanda strävar efter att kommunens natur- och friluftsområden ska erbjuda spännande och lärorika upplevelser som bidrar till att stärka individens kunskap och medvetenhet om natur- och miljövården. Samverkan med andra aktörer är viktigt för fortsatt utveckling. Det handlar om samverkan med andra kommuner, privata markägare och länsstyrelsen.

Haparanda kommun ska främja haparandabors och besökares olika intressen av friluftaktiviteter. Det kan handla om de friluftaktiviteter som många ägnar sig åt under vardagarna, så som cykelturer, promenader och bad. Det kan också handla om de mer planerade utflykterna som många ägnar sig åt på helger eller ledigheter där vandring, båtliv eller skidåkning är några exempel.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Förbättra den fysiska tillgängligheten till grönområden samt till älv, sjö och hav. Etablering av nya infrastrukturer och anordningar samt skötsel och underhåll av befintliga ska genomföras ur ett hållbarhetsperspektiv.
- Tillgängliggöra natur- och friluftsområden genom information, skyltning och digitala verktyg.
- Främja friluftslivet enligt Sveriges friluftsmål.

Fokusområde:

Idrott i föreningsliv

Föreningslivet är viktigt och har en stor och betydande roll för folkhälsan och är den verksamhet där flest barn och ungdomar är fysiskt aktiva. Utöver själva idrottandet innebär föreningslivet en social samvaro, utbildning, kamratskap, gemenskap och är något vi ska värna om.

Engagemang och samverkan

Barn och unga ska ha möjlighet att utöva flera idrotter samtidigt vilket kräver dialog, samarbete och en samsyn mellan idrottsföreningarna och kommunen. Ambitionen är därför att sänka trösklarna mellan olika verksamheter och bidra till ett öppet klimat i syfte att mobilisera allt engagemang som finns inom föreningslivet för att tillsammans bidra till en dynamisk kommun.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Uppmuntra nya samverkansformer inom, och med, föreningslivet.
- Arbeta med jämställd idrott.
- Arbeta för ett föreningsliv präglad av jämställdhet och inkludering.
- Aktivt arbeta för att inkludera de människor som inte känner sig välkomna i föreningslivet.

Stöd till föreningslivet

Genom stöd till idrottsföreningar vill Haparanda kommun stimulera och skapa förutsättningar för ett starkt föreningsliv. Stöd kan bestå av bidrag, utbildningsinsatser och annan typ av stöttning. Det ska vara enkelt för föreningslivet att söka bidrag och boka anläggningar. Stödet sker genom tillgång till lokaler och anläggningar samt genom ekonomiskt stöd. Kommunen ska bistå föreningslivet med stöd för hur vi tillsammans får ungdomar att fortsätta vara aktiva i sin förening och hur nya individer kan beredas plats. Haparanda kommun ska också stötta föreningslivet när det gäller utbildningar för ledare och andra viktiga funktioner inom föreningslivet.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Tillhandahålla ett effektivt och slagkraftigt stöd till föreningslivet.
- Tillhandahålla ett modernt och ändamålsenligt bokningssystem.
- Uppmuntra nya samverkansformer inom, och med, föreningslivet.

Fokusområde:

Upplevelser, samverkan och evenemang

Positiva upplevelser i samband med idrott är en viktig utgångspunkt för att människor ska välja att vara aktiva hela livet. Haparanda ska arbeta för att det i kommunen ska erbjudas ett brett utbud av upplevelser och evenemang som kan inspirera och locka fler att vara fysisk aktiva.

Samverkan

Haparanda kommun vill att det ska vara enkelt att samarbeta och samverka inom frågor som rör idrott, rörelse och hälsa. Kommunen ska uppmuntra och möjliggöra för olika aktörer som förenings- och näringsliv att samverka med varandra, specifikt för att nå nya målgrupper så att fler kommer i rörelse. Samverkan som sker på lokal nivå ska stimuleras och långsiktighet krävs.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Möjliggöra samverkan mellan idrottsföreningar och näringsliv för att få fler haparandabor i rörelse.

Evenemang

Idrottsevenemang bidrar till att profilera och marknadsföra kommunen externt, men är också en inspiration för barn och unga som skapar glädje och gemenskap. Haparanda ska uppmuntra idrottsföreningar och arrangörer att anordna större evenemang genom att kommunen svarar upp med en organisation som förenklar genomförandet. Det innebär att det ska finnas en väg in för föreningar och andra arrangörer för att söka olika typer av tillstånd, boka anläggningar och andra stöd som kommunen kan erbjuda i samband med arrangemang.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Stötta initiativ och förenkla möjligheten till att genomföra evenemang genom riktlinjer och kommunikation.

Fokusområde:

En aktiv skoltid

Barn och unga tillbringar en stor del av sin vakna tid i skolan. Det gör att skolan har en nyckelroll i arbetet med att få barn och unga att idrotta och röra på sig, men också i att öka deras kunskap om hälsa och fysisk aktivitet. Skolan har därför en unik möjlighet att jämna ut skillnader i hälsa mellan olika grupper.

Engagemang och samverkan

Skola, fritidshem och fritidsgårdar är arenor där barn och unga finns och genom ökad samverkan mellan idrottsföreningar, skola och fritidsgårdar kan barn och unga som idag står utanför föreningslivet ges bättre förutsättningar till idrott och rörelse. Det lokala perspektivet och kunskapen som finns i de specifika områdena är en nyckelfaktor för att lyckas.

Grunden för rörelseförståelse läggs redan i förskolan. I dag är stillasittandet ett stort samhällsproblem även i de yngre åldrarna. Det finns också skillnader mellan könen. Bristen på rörelse gör att barnens utveckling hämmas på många områden och barn har i dag generellt inte samma rörelseförståelse som tidigare.

Forskning visar också att inlärningsförmågan ökar och därmed förbättras även prestationen i skolan när barn och ungdomar är fysiskt aktiva. Rörelse ska vara en naturlig del av skoldagen och kommunen ska arbeta för ett utökat samarbete mellan skolor, föreningsliv och fritidshem och fritidsgårdsverksamhet.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Arbeta för mer idrott, rörelse och rörelseförståelse under och i anslutning till skoldagen
- Tillhandahålla trygga, säkra och inspirerande skolgårdar som inbjuder till fysisk aktivitet.
- Skapa samverkan mellan skola, föreningsliv och fritidsverksamhet (både fritids och Ungdomens Hus).

Genomförande

Kommunal samverkan

Idrottsprogrammet är ett övergripande styrdokument som ska vara vägledande för alla kommunala beslut som rör idrottsområdet (i en bred bemärkelse). För att idrott ska bli en tvärssektoriell angelägenhet krävs samverkan och samtal kring idrottens roll i samhället.

Barn- och ungdomsnämnden ska tillsammans med kultur- och fritidsutskottet verka för alla barns rätt till idrott, motion och friluftsliv i skolan.

Kommunstyrelsen ska med idrottens kraft verka för en hållbar samhällsutveckling och skapa förutsättningar för en meningsfull fritid.

Samhällsbyggnadsnämnden ska bereda plats för idrotten i stadsplaneringen, och samverka med kultur- och fritidsutskottet i fråga om anläggningar, idrotts- och friluftsmiljöer och tillgången till attraktiva grönområden.

Socialnämnden ska skapa förutsättningar för att kommunens äldre invånare och personer med särskilda behov ska ha möjlighet att ta del av idrott, motion och friluftsliv, inte minst inom ramen för det livslånga lärandet.

Implementering

Under varje mandatperiod ansvarar kultur- och fritidsutskottet för framtagandet av konkretiserade och aktivitetsspecifika handlingsplaner med strategiska prioriteringar utifrån respektive fokusområde. Handlingsplanerna kommer att ha en tydlig koppling till kultur- och fritidsutskottets mål.

Uppföljning

Kultur- och fritidsutskottet ska både initiera och ansvara för samverkan, implementering och uppföljning.

Arbetet med idrottsprogrammet ska kontinuerligt följas upp och rapporteras. Revidering av programmet sker vid behov. Kultur- och fritidsutskottet ansvarar för uppföljning och rapportering till kommunstyrelsen, övriga nämnder, föreningsliv och andra organisationer och aktörer. Uppföljning ska ske en gång per år i samband med bokslut.